

TARTU ÜLIKOOL
SOTSIAALTEADUSTE VALDKOND

NARVA KOLLEDŽ
ÕPPEKAVA “KOOLIEELSE LASTEASUTUSE ÕPETAJA MITMEKEELSE
ÕPPEKESKKONNAS”

Jelena Gustsak
KOOLIEELSE LASTEASUTUSE ÕPETAJATE PROFESSIONAALSE
IDENTITEEDI JA TÖÖALASE TÕHUSUSE HINNANGUD MITMEKEELSUSE
ASPEKTIST

Bakalaureusetöö

Juhendaja lektor Ülle Säälük

NARVA 2019

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....

Jelena Gustsak

22.05.2019

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. TEOREETILISED LÄHTEKOHAD	5
1.1. Identiteedi mõiste.....	5
1.2. Õpetaja identiteedi uurimine.....	7
1.3. Enesetõhususe mõiste	9
1.4. Õpetaja enesetõhusus	10
1.5. Õpetaja enesetõhususe uurimine.....	11
1.6. Varasemate uuringute tulemused	12
1.7. Mitmekeelsus ja mitmekultuurilisus hariduses.....	14
1.7.1. Mitmekultuuriline ja mitmekeelne õpikeskkond	14
1.7.2. Keelekümblus	15
2. METOODIKA.....	17
2.1. Valim	17
2.2. Uurimisinstrument	17
2.3. Protseduur	18
2.4. Andmetöötlusmeetodid	18
3. TULEMUSED	20
3.1. Õpetaja enesetõhususe taju välja selgitamine	20
3.2. Õpetaja professionaalse identiteedi välja selgitamine	22
3.3. Järeldused ja ettepanekud	27
KOKKUVÕTE	28
SUMMARY	29
KIRJANDUS	30
LISAD	33
LISA 1. Õpetaja enesetõhususe küsimustik	33
LISA 2. Õpetaja professionaalse identiteedi küsimustik.....	37

SISSEJUHATUS

Tänapäeva kiiresti muutuv maailm esitab õpetajale üha enam nõudmisi, millega õpetajad oma igapäevatoos peavad hakkama saama ja mille osas nad peavad olema kompetentsed. Lasteaias on üha rohkem erinevate võimete ja omadustega lapsi. Õpetajate ülesanne on arvestada ja toetada iga last rühmas. Õpetaja peab uute ülesannetega toime tulema, pidevalt õppima ja täiendama oma teadmisi. Nende teadmiste ja muutuste hulka kuuluvad nii kaasav haridus, mis arvestab erinevate võimete ja omaduste lastega, kui ka mitmekeelsus lasteaiarühmas, kus on erineva kodukeelega lapsed. Õpetaja peab looma vaimselt ja emotsionaalselt turvalise, heaolu, arengut ja loovust toetava koostöise ning üksteist arvestava õpikeskkonna, lähtudes laste vajadustest ja õpieesmärkidest (Õpetaja kutsestandard tase 6 2018).

Ühiskonna ootused ei ole seotud vaid õpetaja valmisolekuga täiendada erialaseid teadmisi ja oskusi. Ühiskonna ootused nõuavad ka soovi eksperimenteerida rollidega ning selliselt kujundada pidevalt muutuva kontekstiga sobiv identiteet. (Poom-Valickis, Löfström 2014)

Õpetaja töörahulolu, motivatsiooni ja tööefektiivsuse paremaks mõistmiseks on abiks identiteedi uurimine (Nelke 2014). Uuringutes on leitud, et õpetaja enda professionaalse identiteedi tajumine on seotud valmisolekuga kohaneda muutustega ja uuenduslikke käsitusviise üle võtmisega (Beijaard jt. 2000, viidatud Poom-Valickis, Löfström 2014 järgi). Professionaalse identiteedi pilt aitab mõista õpetajate karjääri otsuse tegemist, motivatsiooni, rahulolu tööga, emotsioone ning pühendumist (Nelke 2014).

Tänapäeval on lasteaiarühmades järjest rohkem erineva kodukeelega lapsi koos ning õpetajatel tuleb sellega toime tulla. Praegu lasteaedades on palju lapsi kelle kodukeel erineb nende kaaslaste keelest (Nummert jt. 2018). Aastal 2011 elas Eestis püsivalt 192 rahvuse esindajaid. Suuremad rahvusrühmad on eestlased (68,7%), venelased (24,8%) ja ukrainlased (1,7%). Valgevenelaste ning soomlaste osatähtsus jääb alla 1%. Üle saja esindajaga rahvusi on Eestis 37. Lähtuvalt sellest on Eesti paljurahvuseline riik. (Valk, Selliov 2018) Tänapäeval Eestis on mitmekultuuriline ühiskond. Lähtuvalt sellest õpetaja peab olema valmis töötama erineva emakeelega lastega.

Lasteaias keelekümbeluse rühmade avamine on Eestis üsna tavapärane praktika. Keelekümbeluses osalejate arv on viimastel aastatel kahekordistunud (Valk, Sellio 2018). Aastaid toimub lasteaedades riigikeele süvendatud õpe, kuid sellega toimetulek nõuab teadmisi, oskusi ja õpetaja enda valmisolekut mitme kultuuri ja keelte mõistmiseks. Samuti tema peab olema valmis tutvuda erinevate kombete, harjumuste ja lastekäitumistega. Mistõttu õpetaja võib tunda hirmu ja tundmatust töötades erikultuuride lastega.

Lasteaiaõpetajate valmisolekut on uuritud Eestis mitme autori poolt. Kalind (2017) uuris lasteaiaõpetajate arvamust enda valmisolekust töötamiseks uusimmigrantlastega. Kiis (2017) uuris oma töös Tallinna vene õppekeele lasteaiaõpetajate valmisolekut töötada keelekümbelusõpetajana. Töö autor on jõudnud järelduseni, et lasteaedade õpetajate valmisolek, hirmud ja soovid eriti keelekümbelusrühmades on Eestis vähe uuritud. Antud uuringu valdkond on oluline lasteaiaõpetajate jaoks ja seepärast on selle teema käsitlemine aktuaalne.

Bakalaureusetöö eesmärgiks on selgitada lasteaiaõpetajate professionaalse identiteedi ning tööalase tõhususe hinnangud mitmekeelsuse aspektist keelekümbelus- ja tavalasteaiarühma õpetajate võrdluses. Uuringus pööratakse tähelepanu ka teguritele, mis soodustavad või takistavad õpetajal positiivsete hoiakute ja valmisoleku kujunemist mitmekeelses õppekeskkonnas toime tulekuks.

Uurimisküsimused on järgmised:

1. Mis on õpetaja professionaalne identiteet ja enesetõhususe hinnang? Millest see koosneb ja kuidas kujuneb?
2. Millised tegurid soodustavad või takistavad õpetajal positiivsete hoiakute ja valmisoleku kujunemist mitmekeelses õppekeskkonnas toimetulekuks?
3. Millised on Eestis lasteaiaõpetajate identiteedi ja tööalase enesetõhususe teema uuringute tulemused? (teoreetiline küsimus)
4. Kuivõrd keelekümbeluse ja tavalasteaiarühma õpetajate professionaalse identiteedi kirjeldused ja tööalase kompetentsuse hinnangud sarnanevad või erinevad?

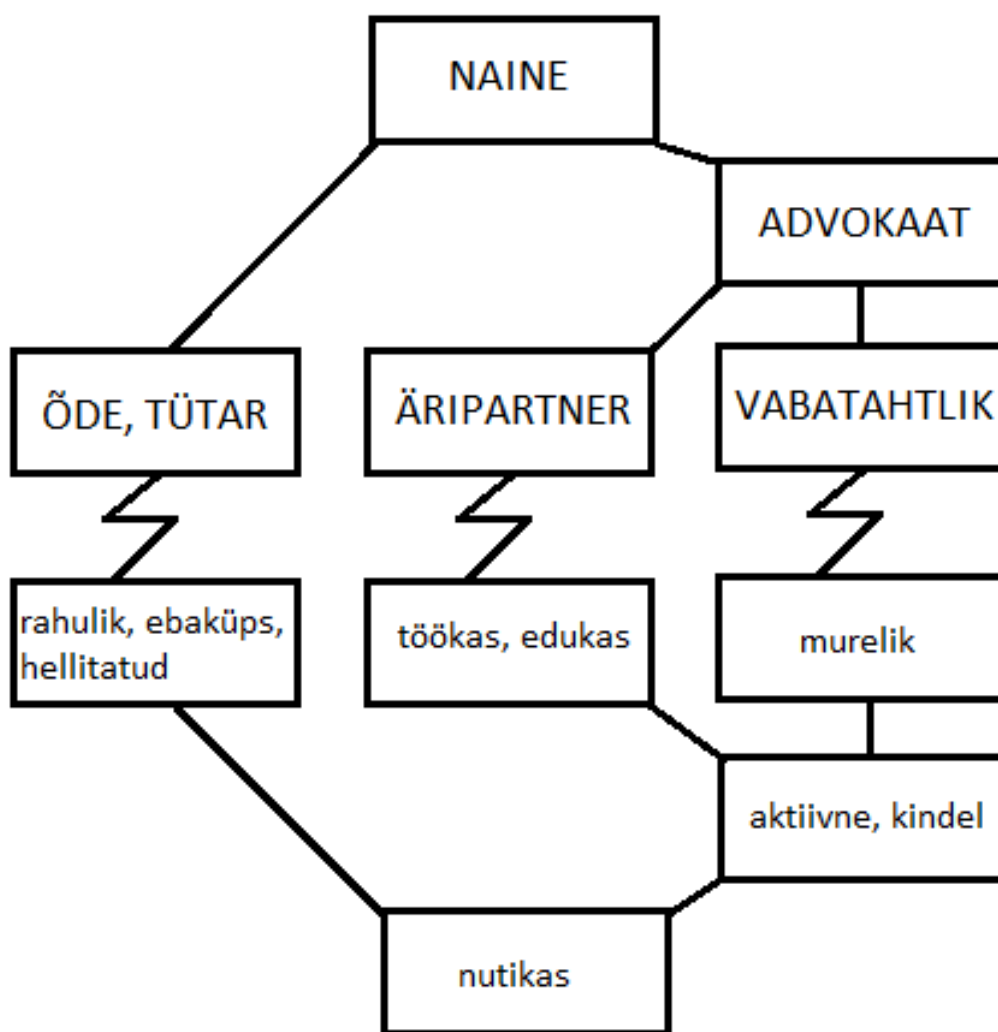
1. TEOREETILISED LÄHTEKOHAD

1.1. Identiteedi mõiste

Mõiste identiteet koosneb mitmest rollist meie elust. Iga inimene on küsinud vähemalt kord oma elu jooksul enda käest: „kes mina olen?” Kui me vaatame identiteedi õpetaja näidel, siis selgub, et õpetaja ei ole ainult õpetaja. Tema on inimene, tütar/poeg, ema/isa, õde/vend, abikaasa, õpilane jt. Inimene võib ennast identifitseerida ka oma hobide kaudu. Kõik meie rollid elus on meie isiklik identiteet. William James on kirjutanud: „Mina on kõik see, mida inimene võib pidada enda omaks, mitte ainult oma keha ja psüühiline jõud, vaid ka riided, maja, naine ja lapsed, esivanemad ja sõbrad, reputatsioon ja töö, maa ja hobused, jaht ja pangaarve“ (James 1890/1952, viidatud Valk 2003 järgi). Sotsioloogias on identiteet seotud indiviidi enese-kontseptsiooniga, mis teeb inimest unikaalseks, kvalitatiivselt erinevaks teiste inimeste hulgast. Sotsiaalse identiteedi hulka kuuluvad: kultuuriline, sooline, rahvuslik identiteet jne. Psühholoogilises käsitluses on identiteet, kui inimese enda loodud, suhteliselt püsiv ja mõtestatud nägemust iseendast. (Sarv 2013)

Sõnaraamat seletab identiteedi mõistet, kui teadmist endast sotsiaalseis olukordades ja suhetes ehk eneseteadvus (EKSS). „Identiteet on muutlik ja muudetav, mõjutatav nii isiklike elusündmuste, hariduse, meedia, aga ka poliitilise manipulatsiooni poolt.“ (Valk 2017) Kõik see kokku teeb identiteedist keerulise uurimisobjekti, mida pole lihtne üheselt defineerida. Sõna *identiteet* on kasutatud erinevates valdkondades ja eri tähendustes. Identiteedi uurimine algas 20. sajandil Erik H. Eriksoni töödega. Eriksoni teooria järgi võrdub identiteet isiku minaga ehk egoga. Teooria autor kirjutas, et ego identiteet on elu jooksul pidevas muutumises. Erikson on välja toonud kolm identiteedikihti. Esimene on ego identiteet, mis jääb privaatseks ja mida inimene tavaliselt ei avalda. Teiseks on personaalne identiteet, mida inimene teistele inimestele näitab. Inimesed tunnevadki meid selle teise identiteedikihi alusel. Kolmas on sotsiaalne identiteet, mis koosneb inimese omadustest, mis on kujunenud ühiskondliku elu mõjul. Kolm mainitud identiteedikihti loovad inimese seotust ühiskonnaga. (Ehala 2018)

Sotsiaalsel identiteedil peab olema seos sotsiaalsete gruppide ja suhetega. Sotsiaalne roll ei ole automaatselt inimese identiteedi osaks. Siin on oluline see kuidas inimene väärtustab ja peab oma minakontseptsiooni osaks neid sotsiaalseid gruppe, kuhu tema kuulub. Personaalne identiteet on inimese minakontseptsiooni spetsiifiline osa, mis sisaldab unikaalseid hetke eluloost, indiviidi kogemust, isiksusomadusi, eelistusi ja enesetaju. Vaatamata sellele, et tihti eristatakse sotsiaalset ja personaalset identiteeti, ei käsitleta neid kahte täielikult eraldi seisvatena, kuna need on omavahel lahutamatu seotud. Identiteedi struktuuri mudelis (vt. joonis 1) on välja toodud suurte tähtedega identiteedid (sotsiaalsed identiteedid) ja väikeste tähtedega omadused (personaalsed identiteedid). (Valk 2003)

Joonis 1. Identiteedi struktuuri hierarhilised klassid (Reid, Deaux 1996 viidatud Valk 2003 järgi).

Viimaste aastate jooksul on identiteedi teema uurimine sotsiaal- ja haridusvaldkondades muutunud väga aktuaalseks. Professionaalne identiteet on identiteedi alaosa, mida nimetatakse veel erialaseks identiteediks. Professionaalne identiteet on võtnud olulise koha õpetajate uuringutes. (Akkerman, Meijer 2011, viidatud Nelke 2014 järgi) Läbivaadatud uuringutes on erinevad professionaalse identiteedi seletused. Enamik teadlasi näevad õpetaja professionaalse identiteedi, kui personaalsete ja professionaalsete omaduste seostumist. Õpetaja on isik ja spetsialist, kelle elu ja töö on märkimisväärne ning on mõjutatud teguritest ja tingimustest nii haridusasutuse sees, kui ka väljaspool klassi. Professionaalne identiteet on pidev protsess, kus koguaeg toimub kogemuste tõlgendamine ehk interpreteerimine. Seega õpetajate areng kunagi ei peatu ning toimubki elukestev õpe.

Professionaalse identiteedi kirjeldamisel on vaja vastata mitte ainult küsimusele “Kes mina praegu olen?”, kui ka küsimusele “Kelleks mina tahan saada?” (Beijaard jt. 2004). Professionaalne identiteet moodustub isiku ja sotsiokultuurilise keskkonna vahel. Nii ehitatakse üles isikupärane professionaalne mina-tunnetus (Leijen jt. 2013). Varasemate uuringute põhjal on õpetaja professionaalsel identiteedil kolm aspekti: identiteet on liigitatud, katkev ja sotsiaalne. Vastavalt eeltoodule võib öelda, et identiteet on koguaeg arengus ning muutumises. Õpetaja professionaalse identiteedi kujumine on protsess, mille käigus luuakse mõtteid ning tuuakse esile oma kogemusi erinevatel viisidel, mis on mõjutatud erinevatest faktoritest. Õpetaja identiteedi aluseks on inimese uskumuste, hoiakute ja väärtuste süsteem, mis kujunebki meie elukogemuste põhjal. (Poom-Valickis, Löfström 2014)

1.2. Õpetaja identiteedi uurimine

Õpetajate professionaalse identiteedi uurimist võib jagada kolmeks põhiliseks uurimissuunaks. Esimene suund tegeleb erialaga seotud professionaalsuse kujunemisele. Siin vaadeldakse hoiakute, oskuste ja teadmiste kujunemist, mis on õpetaja töö jaoks vajalikud. (Leijen jt. 2013)

Beijaard, Verloop ja Vermunt võtsid aluseks õpetaja professionaalsuse. Aastakümned tagasi arvati, et selleks, et heaks õpetajaks olla piisab ainealastest teadmistest ja väljaõppest töökohal. Hiljem leiti, et õpetajatöö on komplekssem ja on midagi rohkem kui ainult teadmiste edastamine. Samuti on teadvustatud selle eriala uued rollid. (Beijaard jt. 2000, viidatud Nelke 2014 järgi)

Teine suund keskendub juba õpetaja personaalsuse peale. Siin on tähtsad isiklikud tõekspidamised ning kogemused, mis võivad professionaalse identiteedi mõjutada. Teine uurimissuund kirjeldab õpetaja personaalsust, kus on tähtis õpetaja enesemääratluse ja refleksiooni soodustamine, mille abil on võimalik välja selgitada õpetaja tööga seotud küsimused ja otsida vastuseid. (Leijen jt. 2013)

Kolmas uurimissuund kaasab mõlemat suunda ja seostab neid omavahel (Leijen jt. 2013). Antud uurimissuuna esindajaks on Kelchtermans, kes tõi välja õpetaja identiteedi viis aspekti. Aspektides on olemas personaalne ja professionaalne pool. Esimene aspekt on *minapilt* ehk nägemus endast õpetaja rollis. Teiseks on *enesehinnang*, mis on seotud võrdlusest teistega. Kolmaks aspektiks on *töömotivatsioon*, mis on seotud tööollemise ajenditega. Neljas on *tööülesannete tajumine*, mis näitab millena näevad oma tööd õpetajad. Viimaseks on *tuleviku väljavaade*, kuhu kuuluvad võimalused, valikud ning ootused erialaga seotud arengule. (Kelchtermans 1993, viidatud Nelke 2014 järgi) Alsop (2005) on kirjutanud, et küsimine iseenda käest selle kohta, kuidas mina ennast, kui õpetajat positsioneerin, aitab arendada rikkamat, järjepidevamat ja rahuldavat isiklikku pedagoogikat.

Veel üle-eelmisel sajandil inimestel olid stabiilsed rollid ühiskonnas. Näiteks kui varem amet õpiti kogu eluks, siis praegu globaliseerunud maailmas inimesed tihti ei julge väita, et nad kümne aasta pärast töötavad samal kohal ja teevad samasuguseid ülesandeid. (Valk 2003) Õpetaja professionaalse identiteedi uurimine on oluline. Tänapäevane tööelu toob endaga kaasa identiteetide püsimatust ja paljusust. Nii on ka lasteaedades, kus keelekümluse õppeprogrammi rakendamisega on muutunud lasteaiaõpetajate tööülesanded, motivatsioon, enesehinnang ja tuleviku väljavaade. Seega on tõenäolised muutused lasteaiaõpetajate identiteedi tajumises.

1.3. Enesetõhususe mõiste

Esimest korda on enesetõhususe mõistet kirjeldanud oma enesetõhususe teoorias (*self-efficacy theory*) Albert Bandura. Selle teooria aluseks on sotsiaal-kognitiivne teooria. Teoorias kirjutatakse, et sellest kuidas inimene hindab oma suutlikkust sõltubki tema suutlikkus raskustega hakkama saada (Bandura 1977). Tajutud enesetõhusus annab hinnanguid inimese suutlikkuse kohta (Bandura 1997). Inimene saab tõhusamalt toimida sel juhul, kui tema usub enda suutlikkusse. Enesetõhusus põhineb usul, et võidakse teatud olukorras raskustega toime tulla. Bandura järgi põhineb enesetõhusus edu ootusel. Kõrge eneseefektiivsus on eeliseks edu saavutamise teel ning see nõuab rohkem pingutust ja eneseusku. Madal eneseefektiivsus toob kaasa negatiivset poolt, mis väljendub ka sooritusvõimet kahjustava ebakompetentsuse tajust (Kidron 2005). Näiteks madala enesetõhususe tulemuseks on madal hinnang oma kompetentsusele. Oma kompetentsuse madalana tajumine on enesetõhususe kõige tähtsam omadus (Bandura 1995, viidatud Mugu 2011 järgi). Bandura (1977) kirjutas, et inimese enesetõhusust võib mõjutada. Oma uurimises tema kirjeldab nelja mõjutusvormi:

1. Käitumise tulemuslikkus (*performance accomplishments*). Õnnestumised tekitavad usu enesetõhususse. Ebaõnnestumised aga nõrgestavad seda.
2. Asenduskogemus (*vicarious experience*). Kui inimene näeb, et temasarnane inimene saavutab edu, siis tõusebki inimeses usk, et tema ise suudab samasuguseid tegevusi ellu viia. Sarnaselt väheneb vaatleja enesetõhusus siis, kui tema näeb teiste inimeste läbikukkumisi.
3. Verbaalne veenmine (*verbal persuasion*). Soovituste või ettepanekute abil tekib inimeses usk, et ta suudab nende tegevustega hakkama saada, millega varem toime ei tulnud.
4. Emotsionaalne erutus (*emotional arousal*). Stressirohked olukorrad toovad kaasa emotsionaalse erutuse. Inimese jaoks on pinged ja stress madala enesetõhususe indikaatoriks. Inimesed ootavad edu rohkem siis, kui nad ei ole stressis, sest pinged tihti nõrgestavad tegevusvõimet. (Bandura 1977)

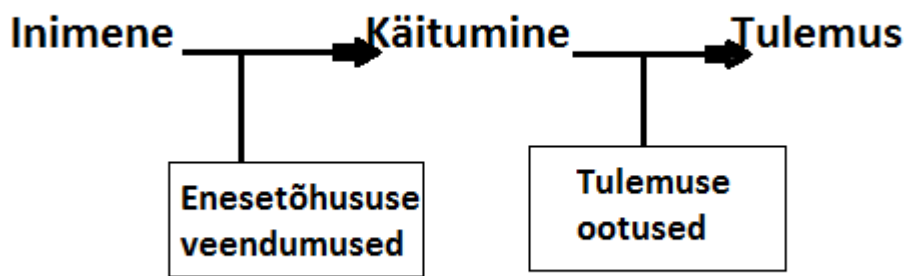
Enesetõhusus avaldab mõju inimeste käitumisele läbi järgnevate protsesse:

1. Kognitiivsed protsessid – inimese mõtlemine võimaldab ennustada sündmusi.
2. Motivatsiooniprotsessid – inimene motiveerib ennast vaadates varasemale kogemusele.
3. Afektiivsed protsessid – inimene oskab kontrollida negatiivseid tundeid.
4. Valiku protsess – inimene valib olukordi, kus tema on kindel, et ta saab tegevustega hakkama. (Bandura 1995, viidatud Kõivumägi 2012 järgi)

1.4. Õpetaja enesetõhusus

Elukutsed moodustavad suure osa inimeste igapäevaelust, kujunevad personaalset identiteedi ja eneseväärikust. Suur hulk uuringuid näitab, et enesetõhusus mängib karjääri kujundamisel võtmerolli. Mida kõrgem on inimese tajutav tõhusus haridusnõuete ja tööülesannete täitmiseks, seda laiem on karjäärivõimaluste valik. Inimesed keelduvad valimast terve hulk erialasid lähtuvalt ainult oma tajutavast enesetõhususest. Tõhususe ootused ennustavad karjäärivõimaluste valikut. (Bandura 1997) Õpetaja tööalane enesetõhusus on kognitiivne protsess, kus tekivad õpetaja uskumused. Need uskumused on selle kohta, kui palju õpetaja pingutab, kuidas tema käitub ennast läbikukkumise juhul ning kui aldis stressile tema on pingelistes hetkedes. Kõrge enesetõhususega õpetajad saavad mõjutada õpilaste motivatsiooni ja saavutusi paremini, kui need, kellel on madal enesetõhusus (Bandura 1997, viidatud Mugu 2011 järgi).

Üldisel on õpetaja enesetõhusus määratletud, kui usk enda võimetusse mõjutada õpilaste tulemusi. Kuid antud juhul on olulised veel ka õpilaste oskused, isikuomadused ja keskkonnamõjud. Vastavalt Bandura (1977) andmetele tõhususe ootused ja tulemuse ootused on erinevalt defineeritud ja neid on vaja eristada. Bandura (1997) kirjutas, et enesetõhusus on inimese subjektiivne uskumus oma võimesse ja suutlikkusse täita teatud tasemel mingeid ülesandeid. Tulemuse ootused on aga hinnang, et teatud tegevus viib mingi tulemuseni. Vastavalt sellele eristatakse tõhususe ootusi tulemuse ootustest (vt. joonis 2)

Joonis 2. Enesetõhususe veendumused ja tulemuse ootused (Bandura 1997 järgi).

Tulemuse ja tõhususe ootusi tuleb eristada, kuna inimene võib uskuda, et konkreetne käitumine viib konkreetse tulemuseni, aga kui tal tekivad kahtlused oma võimete osas sellist käitumist läbi viia, siis ei mõjuta esimene teadmine tema käitumist. Enesetõhususe ootused näitavad seda, kui palju inimene pingutab ning rakendab püsivust stressirohketes olukordades. (Bandura 1977) Suure professionaalse enesetõhususega õpetajad oskavad stressiga paremini toime tulla (Mugu 2011).

Tänapäeval toimuvad kiiresti muutused kutsealases tegevuses, mis nõuab kõrget eneseefektiivsust ja mitmekülgust. Need kutsealased muutused on seotud erinevate faktoritega. Need on näiteks laiendatud karjääri võimalused, uued väljakutsed ja tööülesannete kasv. Tööelu muutub mitmekesisemaks ja keerulisemaks, mis toob endaga kaasa ka enesejuhtimise ja enesekontrolli tähtsuse suurenemist. (Bandura 1997) Keelekümbluse rakendamisega on õpetajate töö samuti muutunud. Õpetajatest nõutakse rohkem uute ülesannete täitmist, mis nõuab omakorda uusi oskusi ja valmisolekut. See võib mõjutada lasteaiaõpetajate enesetõhusust, mis on karjääri arengu ja tööülesannete täitmise jaoks väga tähtis. Vastavalt eelnevalt kirjeldatule iseloomustab lasteaiaõpetajate tööalane enesetõhusus õpetajate valmisolekut, soove, hirmusid ja stressiga toimetulekut. Samuti kõrge tööalase enesetõhususega õpetajad usuvad rohkem enda edukusse.

1.5. Õpetaja enesetõhususe uurimine

Õpetaja enesetõhususe struktuur on uuringutes erinev. Näiteks Erdem, Demirel (2007) käsitlevad enesetõhusust ühe dimesioonilisena ehk eristavad õpetajate üldist enesetõhusust. Samas Skaalvik (2007) on oma uuringus käsitlenud kuus enesetõhususe dimensiooni.

Paljud uurijad käsitlevad enesetõhusust kahedimensioonilisena, kus on eristatud üldine õpetamise tõhusus ja personaalne õpetamise tõhusus (nt. Gibson, Dembo 1984). Tavaliselt on põhilisemateks kahe või kolmedimensioonilised struktuurid. (Taimalu jt. 2010)

Põhiline uurimisinstrument õpetajate enesetõhususe teada saamiseks on *Teacher Efficacy Scale*, mis oli Gibson ja Dembo (1984) poolt loodud. See on 30-punktiline skaala kahefaktorilise struktuuriga. Antud instrument oli kasutatud ka paljude järgnevate õpetajate enesetõhususe uskumuste uurimismeetodite loomisel. (Taimalu, Õim 2005)

Tamm jt. (2016) uurisid kuidas adapteerida õpetaja enesetõhususe skaalat (edaspidi ÕETS) eesti ja vene keelde. Inglisekeelne nimetus - TSES (*Teacher Self-Efficacy Scale*). Antud uurimine on seotud sellega, kuidas õpetajad saavad oma ülesannetega hakkama ning lähtuvalt sellest hinnati õpetamise tulemuslikkust. Kasutades kvalitatiivse analüüsi meetodeid kohandati ÕETS küsimustik. Uuringu raames toimusid ekspertgruppide kohtumised nii eesti kui ka vene keeles. Gruppides võtsid osa erinevate valdkondade eksperdid (keelte, hariduse, psühholoogia ja andmeanalüüsi valdkonna spetsialistid). Kokku oli korraldatud 3 vene- ja 3 eestikeelset koosolekut. (Tamm jt. 2016) Aluseks oli võetud originaalküsimustik 24 küsimusega, mis oli vaja kohandada (Tschannen-Moran, Hoy 2001, viidatud Tamm jt. 2016 järgi). Uuringus oli kasutatud sõltumatud edasi-tagasi tõlked, kognitiivsed intervjuud. Samuti küsimustike lõppversioonide vormistamisel arvestati tõlgete ja intervjuude tulemustega. Uuringu lõpus sai valmis ÕETS küsimustik kahes versioonis (eestikeelne ja venekeelne). Samuti uuringu tulemusena selgus, et on soovitatav hinnata konstruktivaliidsust, küsimustiku reliaablust ja faktorstruktuuri kvantitatiivse uuringu abil. (Tamm jt. 2016)

1.6. Varasemate uuringute tulemused

Viimastel aastatel on lasteaiaõpetaja identiteedi ja tööalase enesetõhususe valdkonda uuritud mitme autori poolt. Mõned autorid on jõudnud järeldusele, et nende töödes saadud tulemused vajavad täiendavat uurimist (Kasak 2014, Kask 2015, Allik 2012, Tall 2016), mis näitab antud teema aktuaalsust ka tänapäeval.

Kasak (2014) uuris oma magistritöös koolieelsete lasteasutuste õpetajate enesetõhusust ja selle seost õpetajate kollektiivse tõhususe, juhtkonna poolse toetuse tajumise ning erinevate taustateguritega. Selle uuringu tulemused näitasid, et õpetaja enesetõhusus ei ole seotud töökoha (munitsipaallasteaed või eralasteaed) ega lasteaia suurusega. Antud uuringus leiti oluline seos personaalse ja kollektiivse tõhususe vahel. Järelikult lasteaedades, kus on enesetõhusad õpetajad tunnetavadki õpetajad oma kollektiivi tõhusust. Samuti leiti seos kollektiivi tõhususe ja juhtkonna poolse toetuse vahel. (Kasak 2014)

Veel üks Eesti uuring on seotud sellega, kuidas on lasteaiaõpetaja enesetõhususe uskumused seotud lastevanematepoolse toetuse tajumise ja läbipõlemisilmingutele antud hinnangutega. Selles uuringus leiti, et lasteaiaõpetajate enesetõhususe uskumusi võiks toetada läbi tagasiside, mis on antud nende tööle. Lisaks sellele võiks tööalaseid pingeid leevendada lasteaedades sõlmitava kokkuleppe kaudu. (Loona 2015)

Kask (2014) selgitas oma uurimuses lasteaiaõpetajate hinnanguid õpetaja-lapse vahelistele suhetele ning seoseid õpetaja enesetõhususe, staaži ja haridusega. Antud uuringus tehti järeldus, et õpetaja enesetõhusus on seotud õpetajalt antud hinnangutega õpetaja-lapse suhetele. Leiti, et õpetajate teadlikkus nende suhete lastega ja enda enesetõhususe kohta on oluline. (Kask 2014)

Ühes magistritöös on käsitletud lasteaiaõpetajate motiveeritus töötamisel ja nende poolt tajutud töökeskkonnast saadav toetus. Uurimuses jõuti järeldusele, et vaatamata sellele, et lasteaiaõpetajad on sisemiselt hästi motiveeritud, on oluline toetuse tajumine hinnangute põhjal töökeskkonnas. (Allik 2012)

Lasteaiaõpetaja tööga toimetulekut kakskeelses ehk mitmekultuurilises keskkonnas on Eestis käsitletud erinevate autorite poolt. Järva (2011) kirjutas lasteaiaõpetajate kompetentsusest tööks mitmekultuurilises keskkonnas. Uuringus selgus, et lasteaiaõpetajatel esinevad probleemid kakskeelsete laste kultuuriliste erinevuste arvestamisega rühmas. (Järva 2011, viidatud Taal 2016 järgi)

Taal (2016) uuris lasteaiaõpetajate kirjeldusi oma töö eripäradest kakskeelsete lastega rühmas. Antud uurimuses on välja toodud võimalused mitmekultuurilise õpikeskkonna loomiseks õpetajate jaoks ning ideed kultuuridevahelise kompetentsuse tõstmiseks ja erinevate kultuurirühmade koostöö tõhustamiseks.

Androusou ja Tsafos (2018) on uurinud lasteaiaõpetaja identiteedi Kreekas ning jõudsid järeldusele, et tulevikus peab looma suhtlusvõrgustikku dialoogi tõhustamiseks lasteaiaõpetajate, haridusametnike ja ülikoolide töötajate vahel. Nende gruppide eduka koostöö toimetel peetakse läbirääkimisi professionaalse identiteedi ja õpetajate erinevate rollide kohta. See omakorda toetaks kaudselt ülikoolides koolieelse pedagoogika eriala uut lähenemisviisi.

1.7. Mitmekeelsus ja mitmekultuurilisus hariduses

1.7.1. Mitmekultuuriline ja mitmekeelne õpikeskkond

Maailma erinevatest maadest pärit inimestega kokkupuude annab isikule võimalust rohkem väärtustada oma kultuuri ja keelt. Kultuuride ja keelte õppimine on laste jaoks oluline maailmapildi avardumise poolt. Rühmaruum on maailm, kus igaüks peaks end turvaliselt tundma. Lasteaiaõpetaja peab selleks looma rühmas sõbralikku õhkkonda, kus arvestatakse iga lapse eripäradega. (Nummert jt. 2018)

Kultuuriidentiteet on üks uuritumatest mitmesest identiteedist, mis klassifitseerub sotsiaalse kollektiivse identiteedi üheks vormiks. Akulturatsioon on identiteedi ja teiste psühholoogiliste protsesside muutumine, mis toimub kahe kultuuri kokkupuutumisel mingi pikema perioodi jooksul. Alguses, kui puudub veel side teise kultuuriga, siis suurt probleemi ei tekki. Raske periood saabub alles siis, kui inimesel on vaja teha valiku erinevate identiteetide vahel. Kriisiaeg lõpeb identiteetide tasakaalu saavutamisega pikemaks perioodiks. Lisaks sellele, et võivad areneda uued identiteedid, on võimalik ka olemasolevate identiteetide üheks sulandumine. See protsess on omane pikemat aega võõral maal elanud vähemusgruppidele. Näidiseks on eestivene kultuur ja identiteet. (Valk 2003)

Eesti Vabariigi President Kersti Kaljulaid ütles: „On tohutu lapse aja ja ressursi raiskamine, kui me ei õpeta talle lasteaias selgeks veel ühte keelt. Vene laste puhul peaks selleks olema eesti keel, aga ka eesti laps võiks tegelikult lasteaiast saada kaasa

selle hindamatu varanduse – teise keele. Olgu see siis inglise, vene või saksa keel.“ (Nummert jt. 2018).

Vaatamata sellele, et inimest, kes valdab mitu keelt ja tema tundeid seoses identiteediga on vähe uuritud, kirjutas Pavlenko (2006) oma töös, et isikute identiteet, kes kasutavad oma igapäevases elus mitu erinevat keelt on mitmekülgne. Tema küsis üle tuhande inimese käest: “Kas sa tunnend ennast teiseks isikuks, kui sa kasutad erinevat keelt?” Uuringus leiti, et mõnedel inimestel on ambivalentsed tunded seoses identiteediga, samas paljud on uhked oma mitmekeelsuse ja kultuuridevahelise kogemuse üle. Enamus vastajaid oli arvamusel, et identiteet, mis tuleneb mitme keele kõnelemise kogemustest andis neile kindlustunnet, et neil on ainulaadsed ja perspektiivsed võimalused. (Henry 2017)

1.7.2. Keelekümblus

Keelekümblus on õppeprogramm, kus kasutatakse hariduse omandamiselt kahte või rohkem keelt. Keelekümbluses on kolm mudelit: varane, keskmine ja hiline. (Mehisto 2009) Keelekümblusmeetod on õpetamisviis, kus lapse keele omandamist tõhustatakse erinevate vahenditega: õpilasel on võimalus areneda vastavalt tema õppimisstiilile, omavahel mõtteid vahetama ergutav õpikeskkond, individuaalne õpimotivatsioon (lapsed ise valivad neile huvipakkuvaid tegevusi) (Kukk jt. 2012).

Varane keelekümbelse programm algab tavaliselt lasteaias (Mehisto 2009). Varane keelekümbelus – uue keele õpetamist alustatakse varakult, kui lapse keel on veel paindlik ja hääldamine täpsem. Antud õpetus peab olema vastavalt lapse arengule. Õppimisprotsessi käigus õpib laps mängima ning ise tegevusi valima. Niimoodi toimub täisväärtuslik areng nii emotsionaalsuse kui ka individuaalsuse poolt. Õppekasvatustöö on terviklik ja elulähedane. Põhiliseks eesmärgiks on lapse edasise õppimise motivatsiooni kujundamine. (Kukk jt. 2012)

Vastavalt õpetaja kutsestandardile kavandab lasteaiaõpetaja iseseisvalt ja koos teiste õpetajatega õpitegevust, õpetab ja kujundab arengut toetava õpi- ja kasvukeskkonna. Ta rakendab õpetamisel mängu ja teisi aktiivseid meetodeid. Ta reflekteerib oma tegevust ja vajadusel toetub nõustamisele ja mentorlusele. Lasteaiaõpetaja nõustab õppijaid ja lapsevanemaid. Samuti osaleb ta meeskonnaliikmena haridusasutuse arendustegevuses ja teeb pidevalt koostööd oma kolleegide ja teiste spetsialistidega. (Õpetaja kutsestandard tase 6 2018)

Teises keeles õpetamine toob õpetajale kaasa laienenud ja lõimunud rolli – nii aine- kui ka keeleõpetaja ülesannete täitmine. Õpetaja keeleoskus on eeskujuks lastele, kuna see toob kaasa kultuuri paremat tunnetamist. Kriitilise olulisusega on õpetaja keelekasutus, aktsent, sõnavara ja muud keele aspektid. Keelekümbluse õpetaja kõige väärtuslikumaks eesmärgiks on väärtustada oma tegevustega keelte õppimist ja kultuuri tundmise täiustamist. (Kebbinau, Aja 2011) Keelekümblusõpetaja eripära on aga selles, et tema ei ole ainult keeleõpetaja, vaid teise kultuuri väärtuste ja norme edastaja. Siin on temale abiks ka kultuuridevahelised teadmised. Keelekümbluse rühma õpetaja peab seadma eesmärgi, kuhu on soov keele õpetamisega jõuda. Eesmärgi saavutamiseks on vajalik individuaalne töö iga lapsega, mille käigus tutvustatakse kõigepealt lapse keelise arenguga emakeeles. (Saarik 2016) Suprayogi jt. (2017) leidsid, et end tõhusana hindavad õpetajad suurema tõenäosusega rakendavad differentseeritud ehk erinevatele lastele erineva lähenemisega õpetamist. Kuna keelekümblusrühma õpetajad kasutavadki tihti erinevatele lastele erineva lähenemisega õpetamist, võib eeldada, et nende enesetõhusus on kõrgem. Samuti võib ka nende professionaalne identiteet tavarühma õpetajate omast mõnevõrra erineda. Kõik need erinevused võivad olla seotud sellega, et keelekümblusrühma õpetajal on lisaks põhiülesannetele ka laste keele arendamisele suunatud tööülesanded. Seetõttu võib keelekümbluse õpetaja kasutada rohkem õppemeetodeid.

2. METOODIKA

2.1. Valim

Uurimuses osalesid Kohtla-Järve linna ja Jõhvi valla lasteaiaõpetajad 14 lasteaiast. Tabelis 1 on näidatud küsimustikule vastanute jaotus tava- ja keelekümbelrühmade kaupa. Töö eesmärgiks oli uurida nii keelekümbel- kui ka tavarühmadega lasteaiad. Kõik lasteaiad asuvad ühes piirkonnas Ida-Viru maakonnas. Käesoleva uuringu küsimustikule on vastanud 52 lasteaiaõpetajat. Suurem osa vastanud inimestest omandab kõrgharidust (81%) ning väiksem osa keskeriharidust (19%). Kokku oli enesetõhususe küsimustikule ja õpetaja professionaalse identiteedi küsimustikule vastanud 54% - tavarühma õpetajad ning 46% - keelekümbeluse õpetajad (vt Tabel 1).

Tabel 1. Ülevaade uurimuses osalejate arvust

Lasteaed	Vastanute arv	Vastanute osakaal %
Tavarühm	28	54
Keelekümbel	24	46
Kokku	52	100

Töökogemuse järgi moodustati 4 rühma: 1-5 aastat (19 õpetajat), 6-15 aastat (12 õpetajat), 16-25 aastat (9 õpetajat), 25+ aastat (12 õpetajat). Kohtla-Järve linnas küsitleti 11 lasteaeda ja Jõhvi vallas 3 lasteaeda. Nendest lasteaedadest on keelekümbelprogrammiga liitunud 9 lasteaeda. Uuringus kaasati ka tavarühmad (nii eesti- kui ka vene õppekeelele).

2.2. Uurimisinstrument

Andmekogumismeetodina on kasutatud küsimustikku (vt Lisa 1 ja 2), mille küsimused on jaotatud kolmeks osaks:

1. Taustaandmed
2. Õpetaja enesetõhususe küsimustik
3. Õpetaja professionaalse identiteedi küsimustik

Lasteaiaõpetajate enesetõhususe uurimiseks kasutati Tschannen-Moran ja Hoy (2001) õpetaja tõhususe hindamise skaalat (*Teacher Self-Efficacy Scale*), mis on adapteeritud

Eesti haridusasutuste jaoks (Tamm jt. 2016). On kasutatud küsimustiku eesti- ja venekeelsed versioonid (vt Lisa 1).

Küsimustik koosneb kokku 27 küsimusest, kus 24 (2.1-2.24) on originaalsed kohandatud küsimused ning 3 (2.25-2.27) on töö autori poolt koostatud küsimused mitme keele õpetamise ja mitme erineva koduse keelega lastega toimetuleku kohta. Vastata tuleb 5-pallisel hinnanguskaalal alates 1 „üldse mitte“ kuni 5 „väga palju“. Antud töö autor tegi küsimustikus paar ümbersõnastamise parandust: sõna „õpilane“ asemel on pandud „laps“, „koolitund“ ja „koolitöö“ asemel on kasutatud sõna „tegevus“. Küsimustiku venekeelses versioonis tehti ka vastavad parandused: sõna „ученики“ asemel on „дети“, sõna „урок“ asemel on „занятие“ ja sõna „класс“ asemel on „группа“. Need parandused tehti selleks, et küsimustik oleks lasteaiaõpetajate jaoks paremini arusaadav. Samuti küsimustiku sõnastus sai kohandatud töö autori poolt lasteaiale sobivamaks.

Küsimustiku kolmas osa koosneb 9 väitest õpetaja professionaalse identiteedi välja selgitamiseks (vt Lisa 2). Väited on koostatud käesoleva töö autori poolt. Lasteaiaõpetajatel paluti hinnata erialat puudutavate väidete puhul, millisel määral nad nende kohta kehtivad 5-pallisel hinnanguskaalal alates 1 „ei kehti üldse“ kuni 5 „kehtib täiesti“.

2.3. Protseduur

Küsitluse jaoks saadi luba lasteaia õppealajuhatajalt või direktorilt e-kirja teel. Palve küsitluse läbiviimiseks oli saadetud üheteistkümnele Kohtla-Järve linna lasteaiale ja kolmele Jõhvi valla lasteaiale. Lasteaedade meiliaadressid võeti kohalikke omavalitsuste veebilehelt. Kirjades paluti küsimustik edasi saata vastava lasteaia õpetajatele. Küsitlus oli anonüümne ning sellele sai vastata <https://docs.google.com/forms> veebikeskkonnas. Küsitlus oli läbi viidud ajavahemikus 20.03.2019 – 31.03.2019.

2.4. Andmetöötlusmeetodid

Saadud andmete analüüsimiseks kasutati arvuti programmi MS Excel 2016. Tulemused visualiseeriti programmis MS Word. Üldise lasteaiaõpetaja enesetõhususe tulemusi ja mitmekeelsusega seotud hinnanguid hinnati ja võrreldi keskmiste ja standardhälvete põhjal. Sama meetodiga hinnati ka õpetajate professionaalse identiteeti nii tavarühma

kui ka keelekümbelusrühma jaoks. Grupide erinevuste hindamiseks kasutati T-testi (Cohen'i d), mida arvutatakse keskmise ja standardhälbe ühiku kaudu, kus keskmiste erinevuste suurus on järgmine: „väike erinevus, $d=0,2$ “, „mõõdukas erinevus, $d=0,5$ “, „suur erinevus, $d=0,8$ “ (Lakens 2013).

3. TULEMUSED

3.1. Õpetaja enesetõhususe taju välja selgitamine

Õpetajate enesetõhususe välja selgitamiseks võeti 27 väidet, mis olid teises küsimustikus. Seejärel määrati kindlaks üldise õpetaja enesetõhususe ja mitmekeelsusega seotud enesetõhususe skoorid. Enesetõhususe keskmised tulemused, minimaalsed ja maksimaalsed väärtused ning standardhälbed on toodud tabelis 2. Üldine ja mitmekeelsusega seotud õpetajate enesetõhusused on praktiliselt võrdsed. Üldine enesetõhususe näitaja on aga mõningal määral kõrgem ($M=4,11$ $SD=0,21$) kui mitmekeelsusega seotud enesetõhusus ($M=3,29$; $SD=0,37$). Minimaalne saadud üldtõhususe tulemus on (2,96) ning maksimaalne (4,96).

Tabel 2. Õpetajate enesetõhususe keskmised ja standardhälbed

	Küsimuste arv	Min	Max	Keskmine (M)	Standardhälve (SD)
Õpetaja enesetõhusus	24	2,96	4,96	4,11	0,21
Õpetaja tõhusus mitmekeelsuse aspektist	3	1,69	5,00	3,29	0,37
Kokku	27	2,96	4,96	4,04	0,25

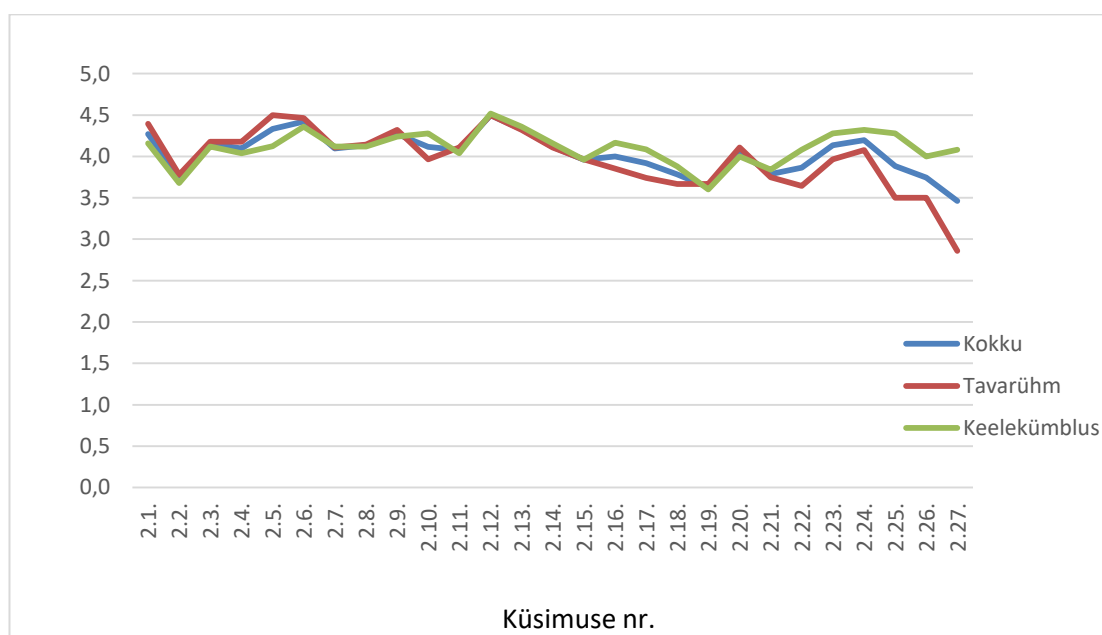
Töökogemuse järgi jaotati õpetajad nelja gruppi. Tabelist 3 selgub, et suurim erinevus gruppide vahel keskmise enesetõhususe järgi on ainult 0,16 punkti. Algajate õpetajate (töökogemus 1-5 aastat) enesetõhusus on siiski natuke kõrgem võrreldes teiste gruppidega. Sellele viitavad kõrgeim enesetõhususe näitaja ($M=4,09$) ja väikseim standardhälve ($SD=0,32$).

Tabel 3. Õpetajate enesetõhususe keskmised vastavalt töökogemusele

Töökogemus	1-5 aastat	6-15 aastat	16-25 aastat	25+ aastat
Õpetaja keskmine enesetõhusus (M)	4,09	4,02	3,93	4,06
Standardhälve (SD)	0,32	0,58	0,49	0,47
Vastanute õpetajate arv	19	11	8	14

Tulemustest selgub, et algajate õpetajate (töökogemus 1-5 aastat) ja kogenud õpetajate (töökogemus 16-25 aastat) enesetõhususe keskmised on statistiliselt erinevad ($d=0,39$; $p<0,05$). Teiste gruppide vahel statistilist erinevust ei esinenud.

Lähtuvalt töö eesmärgist jagati õpetajate vastused kaheks grupiks: tavarühma õpetajate vastused ja keelekümbelusrühma õpetajate vastused. Joonisel 3 on esitatud kõike vastanute, tavarühma ning keelekümbeluse õpetajate keskmised vastused iga küsimusele (2.1 kuni 2.27). Joonisel 4 on näha, et kõige rohkem erinevad hinnangud kolme viimase küsimuse juures (2.25-2.27), mis on mitme keele õpetamise kohta.

Joonis 3. Enesetõhususe hinnangute keskmised küsimuste kaupa vastavalt lasteaiarühma tüübile

Erinevatest lasteaiarühmadest õpetajate enesetõhususe välja selgitamiseks kasutati keskmisi tulemusi ning standardhälbeid (küsimused 2.1-2.27). Tabelis 4 on välja toodud nii üldised kõike vastanute õpetajate keskmise enesetõhususe andmed kui ka eraldi tavarühma ning keelekümbelusrühma keskmised ja standardhälbed.

Kõige kõrgema enesetõhususega on keelekümbelusrühma õpetajad, kelle enesetõhususe tase on vastavalt ($M=4,08$; $SD=0,44$). Tavarühma õpetajate enesetõhususe tulemus oli järgmine ($M=4,00$; $SD=0,42$). Cohen'i standardhälvete analüüs näitas väikest statistilist erinevust tavarühma ja keelekümbeluse rühma vastanute vahel ($d=0,19$; $p<0,05$).

Tabel 4. Õpetajate üldine enesetõhusus vastavalt lasteaiarühmale

Rühm	Vastanute protsent (%)	Keskmine tõhusus (M)	Standardhälve (SD)
Tavarühm	54	4,00	0,42
Keelekümbluse rühm	46	4,08	0,44
Kokku	100	4,04	0,43

Eraldi on välja toodud enesetõhususe küsimustiku kolme viimase küsimuse tulemused (2.25-2.27), mis kajastavad mitme keele õpetamist ja mitme erineva koduse keelega lastega toimetulekut.

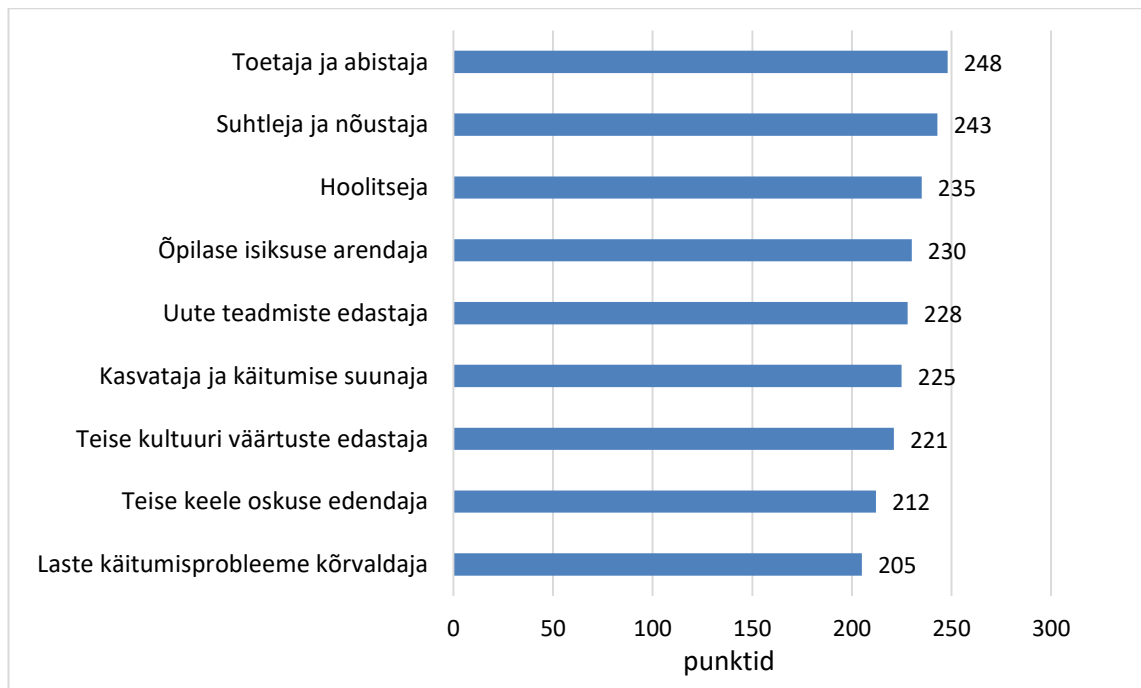
Tabelist 5 selgub, et keelekümbluse rühma õpetajad hindasid oma mitmekeelsusega seotud enesetõhusust ($M=4,12$; $SD=0,14$) kõrgemaks kui tavarühma õpetajad ($M=3,29$; $SD=0,37$). Cohen'i analüüsi põhjal on leitud suur keskmiste ja standardhälvete statistiline erinevus, mis on vastavalt ($d=2,97$; $p<0,05$). Kõik loetletud tulemused viitavad sellele, et keelekümblusrühma õpetajatel on kõrgem nii üldine kui ka mitmekeelsusega seotud enesetõhususe tajus. See võib olla seotud sellega, et keelekümblusrühma õpetajatel on lisaks põhiülesannetele ka laste keele arendamisele suunatud tööülesanded ja õppemeetodid.

Tabel 5. Õpetajate mitmekeelsusega seotud enesetõhusus vastavalt lasteaiarühmale

Rühm	Vastanute protsent (%)	Keskmine tõhusus (M)	Standardhälve (SD)
Tavarühm	54	3,29	0,37
Keelekümbluse rühm	46	4,12	0,14
Kokku	100	3,70	0,21

3.2. Õpetaja professionaalse identiteedi välja selgitamine

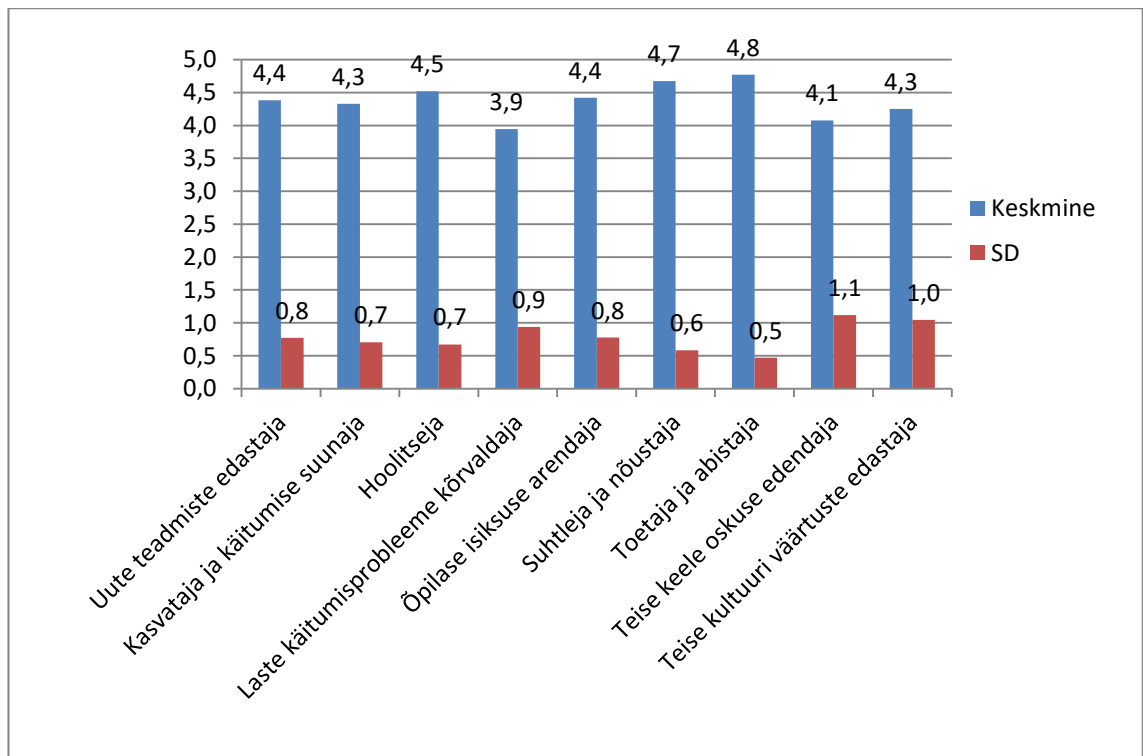
Antud töö üheks eesmärgiks oli ka lasteaiatõpetajate professionaalse identiteedi analüüsimine. Joonisel 4 on välja toodud kõike vastanute õpetajate summaarsed punktid iga õpetaja identiteediga seotud väite kohta.

Joonis 4. Õpetajate identiteedi hinnangute punktide summad väidete kaupa.

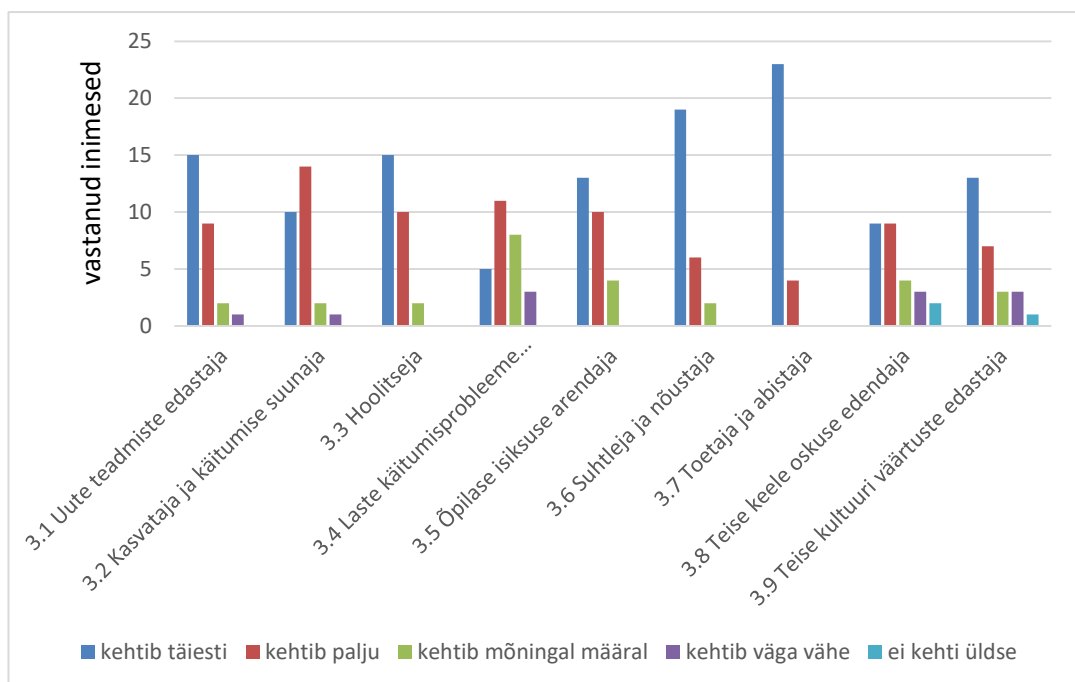
Saadud tulemused näitavad, et lasteaiaõpetaja kohta kehtivad kõige rohem järgmised väited: „õpetaja kui toetaja ja abistaja“ (248 punkti), „õpetaja kui suhtleja ja nõustaja“ (243 punkti) ning „õpetaja kui hoolitseja“ (235 punkti). Vähesel määral aga kehtivad lasteaiaõpetaja kohta järgmised väited: „õpetaja kui laste käitumisprobleeme kõrvaldaja“ (205 punkti) ja „õpetaja kui teise keele oskuse edendaja (212 punkti).

Samad tulemused saadi ka õpetajate identiteedi hinnangute keskmiste ja standardhälvete võrdlemisel (vt Joonis 5), mis näitasid, et õpetajad peavad ennast rohkem „toetajaks ja abistajaks“ ($M=4,8$; $SD=0,5$) ning „suhtlejaks ja nõustajaks“ ($M=4,7$; $SD=0,6$). Samuti õpetajad peavad ennast vähem „laste käitumisprobleeme kõrvaldajaks“ ($M=3,9$; $SD=0,9$) ning „teise keele oskuse edendajaks“ ($M=4,1$; $SD=1,1$). Siit näeb, et just need väited, millel on väiksem standardhälve ($SD=0,5$ kuni $0,7$) ja kõrge keskmine ($M=4,5$ kuni $4,8$), need moodustavad vastajate arvates põhilise osa õpetaja professionaalsest identiteedist. Kuna kõrge keskmine näitaja viitab sellele, et õpetajad peavad antud väidet oluliseks ning madal standardhälve tähendab, et õpetajad arvavad suuresti ühte meele.

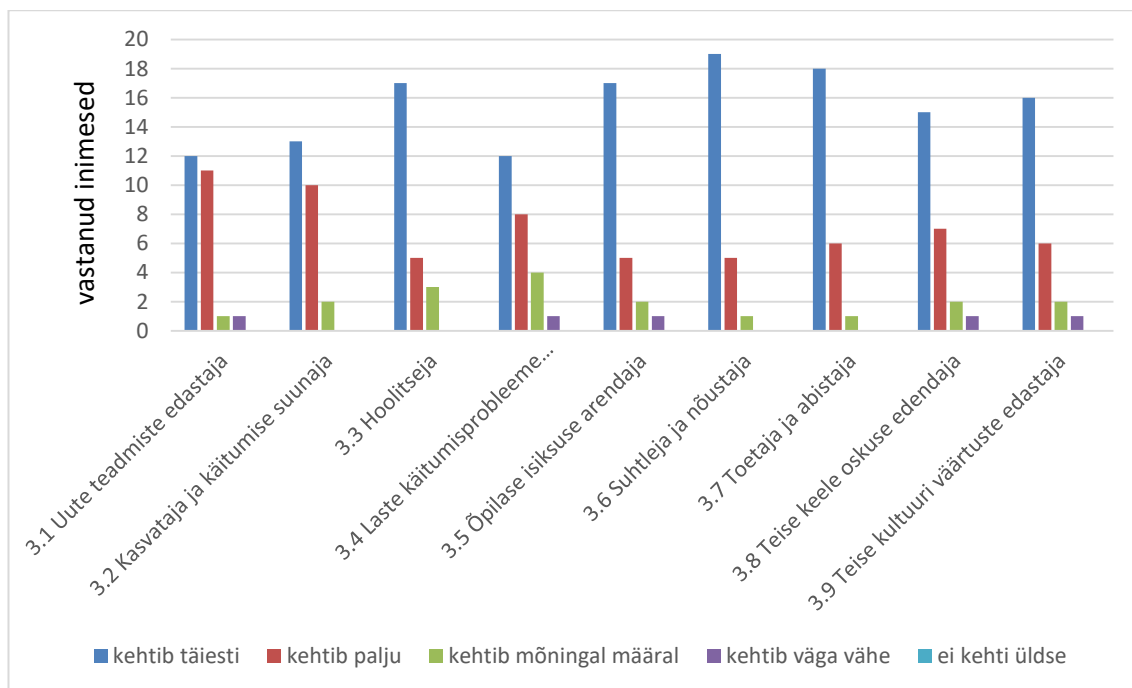

Joonis 5. Õpetajate identiteedi hinnangute keskmised ja standardhälbed väidete kaupa.

Selleks, et analüüsida kuivõrd erinevad või sarnanevad tavarühma ning keelekümbelusrühma lasteaiaõpetajate identiteedi hinnangud vaadeti kahe rühmatüübi vastanud inimesi osakaalu (vt Joonis 6 ja 7). Nii tavarühma kui ka keelekümbeluse rühma õpetajate vastusteks oli enamasti „kehtib täiesti“ ja „kehtib palju“.

Joonis 6. Tavarühma õpetajate identiteedi küsimustikule vastanute osakaal.

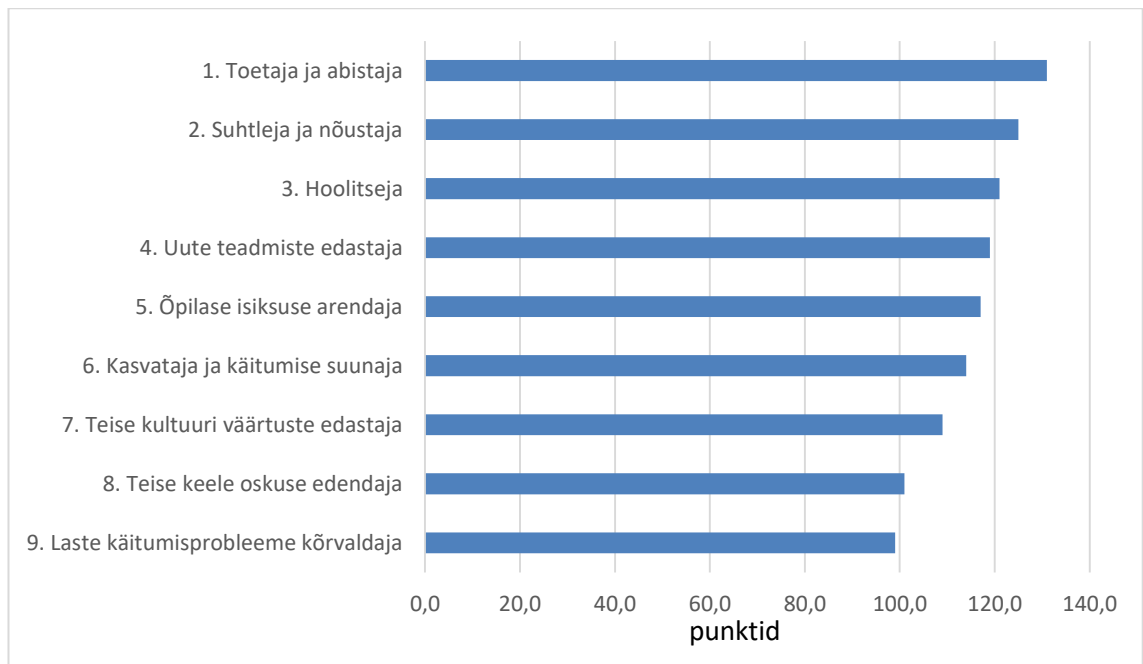

Joonis 7. Keelekümblusrühma õpetajate identiteedi küsimustikule vastanute osakaal.

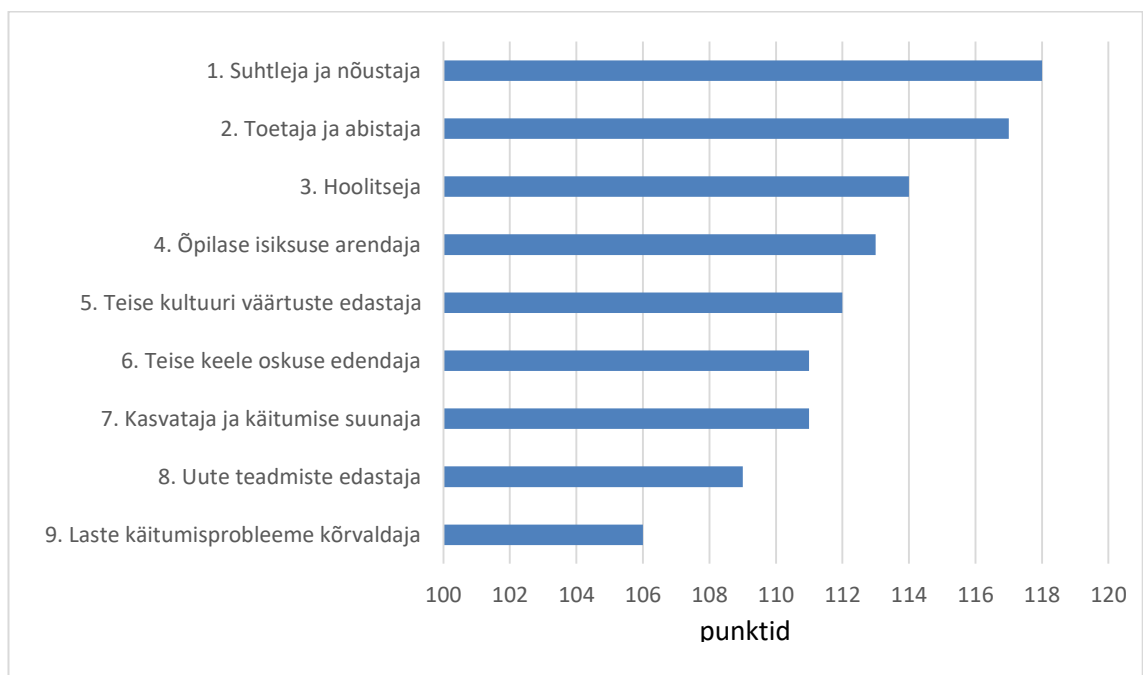
Kahe rühmatüübi professionaalse identiteedi hinnangute võrdluseks iga väide kohta arvutati tavarühma ja keelekümblusrühma lasteaiaõpetajate vastuste punktide summad (vt Joonis 8 ja 9). Tulemused on esitatud kahanevas järjekorras 1 kuni 9.

On leitud, et mõlema rühmatüübi õpetajad peavad ennast kõige rohkem „suhtlejaks ja nõustajaks“ ning „toetajaks ja abistajaks“. Samuti nii tavarühma kui ka keelekümblusrühma õpetajad peavad ennast kõige vähem „laste käitumisprobleeme kõrvaldajaks“.

Tavarühma ning keelekümblusrühma lasteaiaõpetajate identiteedi hinnangud erinevad aga mitmekeelsuse ja mitmekultuurilisusega seotud identiteedi hindamisel. Tavarühma õpetajad peavad ennast vähem „teise keele oskuse edendajaks“, mis on eelviimasel kohal ning „teise kultuuri väärtuste edastajaks“, mis on vastavalt seitsmendal kohal (vt Joonis 8). Keelekümbluse rühma õpetajad peavad ennast vähem aga „uute teadmiste edastajaks“ ning „kasvatajaks ning käitumise suunajaks“, mis on vastavalt kaheksas ja seitsmes koht (vt Joonis 9). Seega mitmekeelsuse ja mitmekultuurilisusega seotud identiteedi tunnused kehtivad rohkem keelekümblusrühma lasteaiaõpetajate jaoks.

Joonis 8. Tavarühma õpetajate identiteedi hinnangute punktide summad väidete kaupa.

Joonis 9. Keelekümblusrühma õpetajate identiteedi hinnangute punktide summad väidete kaupa.

3.3. Järeldused ja ettepanekud

Üldise ja mitmekeelsusega seotud enesetõhususe lahknevusi uurides leiti, et üldise enesetõhususe näitaja on kõrgem kui mitmekeelsusega seotud enesetõhusus. Enesetõhususe uurimine töökogemuse järgi näitas, et algajad õpetajad hindavad ennast tõhusamaks kui kogenud õpetajad. Lähtuvalt sellest võib öelda, et noorematel õpetajatel on kõrgem eneseefektiivsus ning järelkult ka motivatsioon. Enesetõhususe uurimisest vastavalt lasteaiaühikute tüübile ilmnes, et kõige tõhusamaks hindavad ennast keelekümblusrühma õpetajad. Tavarühma õpetajate enesetõhususe hinnang on aga madalam. Samuti uuringus jõuti järeldusele, et keelekümblusrühma õpetajatel on kõrgem mitmekeelsusega seotud enesetõhususe tajumise võrreldes tavarühma õpetajatega. Keelekümbluse õpetajate kõrgem enesetõhusus võib olla seotud sellega, et neil on lisaks põhiülesannetele ka laste keele arendamisele suunatud tööülesanded ja nad on saanud vastavat koolitust. Praegusel ajal nõutakse õpetajatelt kaasava hariduse põhimõtete järgimist, et iga õpetaja peab toime tulema erinevate ja erivajadustega lastega ja selle tõttu võib õpetajal olla tunne, et neilt nõutakse rohkem, kui nad suudavad. See võib ka olla üks enesetõhususe hinnangut alandav tegur. Samas keelekümbluse kasutamiseks tehtavad koolitused sisaldavad juba kaasaegse hariduse põhimõtteid. Seega keelekümbluse õpetajad võivad tunda vähem hirmu ja tundmatust töötades erikultuuride lastega kui tavarühma õpetajad.

Identiteedi poolt mõlema rühma õpetajad pidasid ennast kõige rohkem toetajaks ja abistajaks ning suhtlejaks ja nõustajaks. Kõige vähem aga laste käitumisprobleeme kõrvaldajaks. Õpetajate identiteedi uurimine näitas, et tavarühma ning keelekümblusrühma lasteaiaõpetajate identiteet erineb mitmekeelsuse ja mitmekultuurilisusega seotud identiteedi osas. Tavarühma õpetajad näevad ennast vähem teise keele oskuse edendajaks ja teise kultuuri väärtuste edastajaks, kuid samal ajal keelekümbluse õpetajad näevad ennast vähem uute teadmiste edastajaks ning käitumise suunajaks. Nelke (2014) kirjutas, et professionaalse identiteedi pilt aitab mõista õpetajate motivatsiooni, rahulolu tööga, emotsioone ning pühendumist. Vastavalt saadud tulemustele võib järeldada, et keelekümbluse õpetajad on rohkem valmis töötama erikultuuride või emakeelega lastega.

Edaspidistes uurimistöodes suuremate üldistuste tegemiseks peaks küsitlema esinduslikku valimit lasteaiaõpetajaid üle Eesti.

KOKKUVÕTE

Lasteaiarühmades on üha rohkem erikultuuridega lapsi. Õpetaja peab olema valmis tutvuma erinevate kommete ja harjumustega, mistõttu võib ta tunda hirmu ja tundmatust töötades erikultuuride lastega. See võib omakorda mõjutada õpetajate enesetõhusust. Bakalaureusetöö eesmärgiks oli kirjeldada ja uurida lasteaiaõpetajate professionaalse identiteedi ning tööalase tõhususe hinnanguid mitmekeelsuse aspektist keelekümblus- ja tavalasteaiarühma õpetajate võrdluses. Antud teemade välja selgitamiseks viidi läbi empiirilne uuring, milles osales 52 õpetajat 14 lasteaiaast. Uurimisandmeid koguti küsimustikkudega ning saadud andmeid hinnati ja võrreldi keskmiste, standardhälvete ja grupide erinevuste põhjal.

Enesetõhususe uurimisest vastavalt lasteaiaühma tüübile ilmnes, et keelekümblsruühma õpetajatel on kõrgem enesetõhususe tajus kui tavarühma õpetajatel. Enesetõhususe uurimine töökogemuse järgi näitas, et algajad õpetajad hindavad ennast tõhusamaks kui kogenud õpetajad. Samuti uuringus jõuti järeldusele, et keelekümblsruühma õpetajatel on kõrgem mitmekeelsusega seotud enesetõhususe tajus kui tavarühma õpetajatel.

Õpetaja identiteediga seotud uurimuse tulemuste põhjal pidasid õpetajad ennast rohkem toetajaks ja abistajaks ning suhtlejaks ja nõustajaks. Kõige vähem aga pidasid õpetajad ennast laste käitumisprobleemide kõrvaldajaks. Identiteedi uurimine vastavalt lasteaiaühmale näitas, et mitmekeelsuse ja mitmekultuurilisusega seotud identiteedi tunnused kehtivad rohkem keelekümblsruühma lasteaiaõpetajate jaoks.

Kasutatud uurimismeetodid olid sobilikud töö eesmärgi saavutamiseks. Samuti töös on leitud vastused sissejuhatuses püstitatud uurimisküsimustele. Käesoleva bakalaureusetöö valimi moodustas 52 Kohtla-Järve linna ja Jõhvi valla lasteaiaõpetajat, seega saab töö piiranguna välja tuua seda, et uuringu tulemused ei ole üldistatavad kõigi Eesti lastelasteaiaõpetajatele. Edaspidised uurimused sellel teemal võiksid uurida suuremate üldistuste tegemiseks ka teiste Eesti maakondade lasteaiaõpetajaid.

SUMMARY

The aim of this thesis is to study the kindergarten teachers' and language immersion kindergarten teachers' professional identity and self-efficacy beliefs from the multilingual aspect. To do this, an empirical study was conducted. 52 teachers from 14 kindergartens participated in the study. The data were gathered using an online questionnaire, and the results were analysed statistically using average estimates, standard deviations and group differences T-test.

The results showed that teacher's general self-efficacy score was higher than multilingual self-efficacy score. Comparing the self-efficacy according to teachers' work experience, it was found that teachers with smaller experience had higher self-efficacy estimates than teachers with greater work experience.

Comparing the teachers working in common kindergarten groups and language immersion groups, it was revealed that the teachers, who work by the language immersion programme, had the highest self-efficacy score. The teachers working in common kindergarten groups had lower self-efficacy estimates. The study also showed that the teachers from language immersion group had higher scores on self-efficacy level from the aspect of multilingualism than the teachers working in common kindergarten groups. Language immersion teachers' self-efficacy is believed to be higher because they have had certain training to use children's language development methods that they use in addition to their main tasks.

Studying the identity of a teacher showed that the teachers most often considered themselves to be supporters, caretakers, socializers and counsellors. The teachers most rarely considered themselves to be a person solving children's behavioural problems. Comparison between the common group and language immersion group teachers revealed that there was a difference in multilingual and multicultural identity results. Teachers working in common kindergarten groups considered themselves less to be enhancers of foreign language skills and educators of foreign culture. At the same time, the teachers, who work by language immersion programme, considered themselves to be less educators of new knowledge and behavioural guides.

KIRJANDUS

Akkerman, Sanne; Meijer, Paulien 2011. Conceptualizing teachers' identity: a dialogical approach. *Teachers and Teacher Education*, 27(2): 308-319.

Allik, Maike 2012. Lasteaiaõpetajate motiveeritus ja tajutud toetus töökeskkonnas. <http://hdl.handle.net/10062/25981> (viimati vaadatud 06.02.2019).

Bandura, Albert 1977. Self-efficacy: Toward a Unifying Theory of Behavioral Change. *Psychological Review*, 84: 191-215. <https://pdfs.semanticscholar.org/e8af/4369e0533210860587b7add0c566b74b963a.pdf?ga=2.23472700.724447909.1548149646-1943291257.1548149646> (viimati vaadatud 06.02.2019).

Beijaard, Douwe; Meijer, Paulien; Verloop, Nico 2004. Reconsidering research on teachers' professional identity. *Teaching and teacher education*, 20(2): 107-128. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.454.2571&rep=rep1&type=pdf> (viimati vaadatud 06.02.2019).

Ehala, Martin 2018. *Identiteedimärgid. Ühtekuuluvuse anatoomia*. Kännimees.

EKSS = Eesti keele seletav sõnaraamat. <http://www.eki.ee/dict/ekss/> (viimati vaadatud 06.02.2019)

Henry, Altasair 2017. L2 motivation and multilingual identities. *The Modern Language Journal*, 101(3): 548-565.

Kalind, Anne-Marii 2017. Lasteaiaõpetajate arvamused enda valmisolekust tööks uusimmigrantlastega. <http://hdl.handle.net/10062/57061> (viimati vaadatud 15.02.2019).

Kasak, Katrin 2014. *Koolieelsete lasteasutuste õpetajate enesetõhusus ja selle seosed õpetajate kollektiivse tõhususe, juhtkonna poolse toetuse tajumise ja taustateguritega*. <http://hdl.handle.net/10062/42327> (viimati vaadatud 06.02.2019).

Kask, Laura 2014. Lasteaiaõpetajate ja laste vahelised suhted õpetajate hinnangute põhjal ning seosed õpetaja enesetõhususe ja taustateguritega. <http://hdl.handle.net/10062/41839> (viimati vaadatud 06.02.2019).

Kidron, Anti 2005. *Isiksus*. Tallinn: Mondo.

Kiis, Siret 2017. Tallinna vene õppekeelegra koolieelse lasteasutuse õpetajate valmisolek töötada keelekümbelusõpetajana. <http://www.teatoimeta.ee/uus/2017/06/26/tallinna-vene-oppekeelegra-koolieelse-lasteasutuse-opetajate-valmisolek-tootada-keelekumblusopetajana/> (viimati vaadatud 15.02.2019).

Kukk, Airi; Sarv, Ene-Silvia; Muldma, Maia; Talts, Leida 2012. Varane keelekümbelus: õppekava eesmärkide saavutamise lapsekeskse lähenemise aspektist. Tallinna Ülikool. Haridus- ja Teadusministeerium <http://hdl.handle.net/10062/40682> (viimati vaadatud 06.02.2019).

Kõivumägi, Ulvi 2012. Õpetaja enesetõhusus ja seosed taustateguritega kutseõpetaja õppekava üliõpilaste näitel. <http://hdl.handle.net/10062/25998> (viimati vaadatud 06.02.2019).

Lakens, Daniel 2013. Calculating and reporting effect sizes to facilitate cumulative science: a practical primer for t-tests and ANOVAs. *Frontiers in Psychology*, 4: 863. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2013.00863> (viimati vaadatud 14.04.2019).

Loona, Natalja 2015. Lasteaiaõpetajate enesetõhususe uskumuste seosed lastevanematepoolse toetuse tajumise ja hinnangutega läbipõlemisilmingute esinemisele. <http://hdl.handle.net/10062/48240> (viimati vaadatud 06.02.2019).

Mehisto, Peeter 2009. *Keelekümbluse käsiraamat*. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda.

Mugu, Ülle 2011. Tartu linna õpetajate läbipõlemise, enesetõhususe ja taustategurite seosed. <http://hdl.handle.net/10062/19266> (viimati vaadatud 06.02.2019).

Nelke, Anne 2014. Õpetaja personaalse ja professionaalse identiteedi kooskõla ja töörahulolu ühe Eesti Waldorfkooli õpetajate näitel. <http://hdl.handle.net/10062/42036> (viimati vaadatud 06.02.2019).

Nummert, Mari-Liis; Mikhelsoo, Ingi; Jürimäe, Maria 2018. Avatud algus: valik retsepte mitmekultuurilise lasteaia kujundamiseks. Eesti Pagulasabi ja Tartu Ülikooli eetikakeskus <http://www.pagulasabi.ee/sites/default/files/kasiraamat-avatud-algus.pdf> (viimati vaadatud 06.02.2019).

Poom-Valickis, Katrin; Löfström, Erika 2014. Pikiuuring õpetajaks õppijate professionaalse identiteedi kujunemisest. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri* 2: 241–271. <http://dx.doi.org/10.12697/eha.2014.2.1.10> (viimati vaadatud 06.02.2019).

Sarv, Ene-Silvia 2013. Akadeemiline habitus, akadeemiline identiteet. https://www.tlu.ee/opmat/ka/opiobjekt/akadeemilisest_identiteedist/ (viimati vaadatud 07.03.2019).

Suprayogi, Muhamad-Nanang; Valcke Martin; Godwin Raymond 2017. Teachers and their implementation of differentiated instruction in the classroom. *Teachers and Teacher Education*, 67: 291-301.

Taal, Anna-Liisa 2016. Tartu linna lasteaiaõpetajate kirjeldused oma töö eripäradest kakskeelsete lastega rühmas. <http://hdl.handle.net/10062/52726> (viimati vaadatud 06.02.2019).

Taimalu, Merle; Kikas, Eve; Hinn, Maris; Niilo, Airi 2010. Teachers`self-efficacy, teachingpractices and teaching approaches: Adaptation of scales and examining relations. *Teacher's personality and professionalism*, 2: 123-138.

Taimalu, Merle; Õim, Olivia 2005. Estonian teachers beliefs on teacher efficacy and influencing factors. *Trames*, 9(59/54), 2: 177-191.

Tamm, Gerly jt 2016. *Õpetaja enesetõhususega seotud mõõtevahendi kohandamine*. Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskus RAKE.

Valk, Aune 2003. Identiteet. *Isiksuse psühholoogia*. Tartu Ülikooli Kirjastus: 225-251.

Valk, Aune 2017. Identiteet avatud maailmas. Eesti inimarengu areuanne 2016/2017 https://inimareng.ee/static_assets/pdf/EIA%202016%E2%80%932017%20Identiteet%20avatud%20maailmas.pdf (viimati vaadatud 06.02.2019).

Valk, Aune; Sellio, Rena 2018. Lühianalüüs alusharidusest: osalus, kasulikkus, keelsus. https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/alusharidusvtk_analyys.docx.pdf (viimati vaadatud 15.02.2019).

LISAD

LISA 1. Õpetaja enesetõhususe küsimustik

Vanus:

Lasteaia rühm (tavarühm või keelekümbel):

Rühma õppekeel:

Tööstaaž:

Omandatud eriala (haridus):

Küsimus	Üldse mitte	Väga vähe	Mõnigi määral	Üsna palju	Väga palju
1. Kui palju Teie saate teha selleks, et luua kontakti kõige raskemate lastega?	1	2	3	4	5
2. Kui palju Teie saate teha, et aidata lastel kriitiliselt mõelda?	1	2	3	4	5
3. Kui palju Teie saate teha, et ohjata laste segavat käitumist tegevuse ajal?	1	2	3	4	5
4. Kui palju Teie saate teha, et motiveerida õppetööst vähe huvitatud lapsi?	1	2	3	4	5
5. Millisel määral Teie suudate lastele selgeks teha oma ootusi nende käitumise kohta?	1	2	3	4	5
6. Kui palju Teie saate teha, et lapsed usuksid, et nad võivad tööga hästi hakkama saada?	1	2	3	4	5
7. Kui hästi Teie suudate vastata laste esitatud rasketele küsimustele?	1	2	3	4	5
8. Kui hästi Teie suudate kehtestada õppekorralduse, et tegevused kulgeksid ladusalt?	1	2	3	4	5
9. Kui palju Teie saate teha, et aidata lastel väärtustada õppimist?	1	2	3	4	5
10. Millisel määral Teie suudate hinnata, kui hästi on lapsed Teie poolt õpetatust aru saanud?	1	2	3	4	5
11. Millisel määral Teie suudate sõnastada laste jaoks häid küsimusi?	1	2	3	4	5
12. Kui palju Teie saate teha, et soodustada laste loovust?	1	2	3	4	5
13. Kui palju Teie saate teha, et lapsed järgiksid tegevuse reegleid?	1	2	3	4	5
14. Kui palju Teie saate teha, et aidata maha jäävatel lastel õpitavast paremini aru	1	2	3	4	5

saada?					
15. Kui palju Teie saate teha, et rahustada teisi segavat või lärmavat last?	1	2	3	4	5
16. Kui hästi Teie suudate korraldada tegevust, et see arvestaks iga last rühmas?	1	2	3	4	5
17. Kui palju Teie saate teha, et kohendada oma tegevusi erinevate laste jaoks sobivale tasemele?	1	2	3	4	5
18. Kui palju Teie suudate kasutada erinevaid tagasiside andmise strateegiaid?	1	2	3	4	5
19. Kui hästi Teie suudate tagada, et probleemsed lapsed ei rikuks tervet tegevust?	1	2	3	4	5
20. Millisel määral Teie suudate esitada lastele alternatiivseid selgitusi või näiteid, kui lastel on arusaamisega raskusi?	1	2	3	4	5
21. Kui hästi Teie suudate reageerida trotslikult käituvatele lastele?	1	2	3	4	5
22. Kui hästi Teie suudate toetada lapsevanemaid aitamaks nende lastel lasteaias hästi hakkama saada?	1	2	3	4	5
23. Kui hästi Teie suudate rakendada tegevuses erinevaid lähenemisviise?	1	2	3	4	5
24. Kui hästi Teie suudate pakkuda jõukohaseid ülesandeid väga võimekatele lastele?	1	2	3	4	5
25. Kui palju Teie saate teha, et laps omandaks teise keele oskuse?	1	2	3	4	5
26. Kui hästi Teie suudate erineva kodukeelega lastega toime tulla?	1	2	3	4	5
27. Kui hästi Teie suudate korraldada õppetegevusi teises keeles?	1	2	3	4	5

Õpetaja enesetõhususe küsimustik (vene keeles)

Возраст:

Группа детского сада (обычная группа или группа языкового погружения):

Язык обучения в группе:

Рабочий стаж:

Специальность (образование):

Вопрос	Ниче го	Очень мало	В какой- то мере	Довол ьно много	Очень много
1. Сколько Вы можете сделать для того, чтобы установить контакт с	1	2	3	4	5

самыми трудными детьми?					
2. Сколько Вы можете сделать для того, чтобы помочь детям думать критически по отношению к себе?	1	2	3	4	5
3. Сколько Вы можете сделать для того, чтобы контролировать плохое поведение в группе?	1	2	3	4	5
4. Сколько Вы можете сделать для того, чтобы мотивировать детей со слабой заинтересованностью в учебе?	1	2	3	4	5
5. Насколько четко Вы можете объяснить детям свои ожидания относительно их поведения?	1	2	3	4	5
6. Сколько Вы можете сделать для того, чтобы дети поверили в то, что они смогут учиться хорошо?	1	2	3	4	5
7. Насколько хорошо Вы можете отвечать на сложные вопросы детей?	1	2	3	4	5
8. Насколько хорошо Вы способны создать стабильную структуру занятий, чтобы они проходили планомерно?	1	2	3	4	5
9. Сколько Вы можете сделать для того, чтобы помочь детям ценить учёбу?	1	2	3	4	5
10. Насколько Вы можете оценить понимание детьми того, что вы преподаёте?	1	2	3	4	5
11. В какой мере Вы способны придумать хорошие вопросы для детей?	1	2	3	4	5
12. Сколько Вы можете сделать для того, чтобы поощрять творческие способности детей?	1	2	3	4	5
13. Сколько Вы можете сделать для того, чтобы дети следовали правилам поведения в группе?	1	2	3	4	5
14. Сколько Вы можете сделать для того, чтобы улучшить понимание материала ребёнком, который отстаёт?	1	2	3	4	5
15. Сколько Вы можете сделать для того, чтобы успокоить ребёнка, который плохо себя ведет или шумит?	1	2	3	4	5
16. Насколько хорошо Вы можете руководить работой на занятии, где учитывается каждый ребёнок в группе?	1	2	3	4	5

17. Сколько Вы можете сделать для того, чтобы приспособить свои занятия к уровню отдельных детей?	1	2	3	4	5
18. Насколько Вы можете использовать различные стратегии оценивания детей?	1	2	3	4	5
19. Насколько Вы можете предотвратить срыв занятия несколькими проблемными детьми?	1	2	3	4	5
20. Можете ли Вы привести альтернативное объяснение или пример, если дети в затруднении?	1	2	3	4	5
21. Насколько Вы можете справиться с детьми, ведущими себя вызывающе?	1	2	3	4	5
22. Насколько Вы можете оказывать поддержку родителям, чтобы они помогали детям справляться с учебой?	1	2	3	4	5
23. Насколько хорошо Вы способны применять альтернативные подходы к детям в обучении?	1	2	3	4	5
24. Насколько хорошо Вы можете поставить задачи соответствующей сложности перед очень способными детьми?	1	2	3	4	5
25. Сколько Вы можете сделать для того, чтобы ребёнок овладел навыком другого языка?	1	2	3	4	5
26. Насколько Вы можете справиться с детьми, говорящими на разных языках?	1	2	3	4	5
27. Насколько хорошо Вы можете руководить занятиями на другом языке?	1	2	3	4	5

LISA 2. Õpetaja professionaalse identiteedi küsimustik

Palun märkige alljärgnevate lasteaiaõpetaja erialat puudutavate väidete puhul linnukesega ära, millisel määral need Teie kohta kehtivad: (1-ei kehti üldse; 2-kehtib väga vähe; 3-kehtib mõningal määral; 4-kehtib üsna palju; 5-kehtib täiesti)

Väide	Ei kehti üldse	Kehtib väga vähe	Kehtib mõningal määral	Kehtib üsna palju	Kehtib täiesti
Õpetaja kui uute teadmiste edastaja	1	2	3	4	5
Õpetaja kui kasvataja ja käitumise suunaja	1	2	3	4	5
Õpetaja kui hoolitseja	1	2	3	4	5
Õpetaja kui laste käitumisprobleeme kõrvaldaja	1	2	3	4	5
Õpetaja kui õpilase isiksuse arendaja	1	2	3	4	5
Õpetaja kui suhtleja ja nõustaja	1	2	3	4	5
Õpetaja kui toetaja ja abistaja	1	2	3	4	5
Õpetaja kui teise keele oskuse edendaja	1	2	3	4	5
Õpetaja kui teise kultuuri väärtuste edastaja	1	2	3	4	5

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Jelena Gustsak

1. Annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Koolieelse lasteasutuse õpetajate professionaalse identiteedi ja tööalase tõhususe hinnangud mitmekeelsuse aspektist“, mille juhendaja on Ülle Säälik, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Jelena Gustsak

22.05.2019